

Utváření a proměny fyzického lidského těla

Šestá přednáška

Budapešť, 8. června 1909

Navázáním na vývoj lidstva pojednávaný včera v jistém úzkém ohraničení, chceme se dnes vrátit do dávno uplynulých epoch vývoje, a pozorovat, co s tím souvisí. Dříve než v této souvislosti prohovoříme skutečnost reinkarnace, kterou bychom mohli přímo na to navázat, a než objasníme otázky lidského osudu, zákona karmy, vrátíme se ještě k starším dobám a pohlédneme k velkým obdobím lidské evoluce.

Dnešní člověk se nám jeví jako skladba těla fyzického, éterického, astrálního a Já“ - nositele tohoto Já“ a vlastní samostatnosti. Nejdokonalejším článkem na člověku není Já“ nebo tělo astrální, protože jsou vyšší, ale je to tělo fyzické. To je nejdokonalejším článkem lidské bytosti, je skladbou složenou z nejpodivuhodnějších jednotlivostí. Jak zázračnou stavbou je toto fyzické tělo lidské! Astrální tělo je sice duchovnější, ale méně dokonalé. Je nositelem radosti a bolesti, pudu, žádosti a vášně. Proč je fyzické tělo přesto dokonalejší? Pozorujte lidské srdce. Jakým je to úžasným stvořením, když po celý dlouhý život odolává všem útokům! A stejně tak je tomu se všemi ostatními orgány fyzického těla: mluví z nich moudrost. A jak je tomu ve vztahu k tomuto srdci u těla astrálního? Toto tělo se vůbec nechová vždy moudře. Astrální tělo potřebuje prostředky k požitku z touhy po požitku, a tím trápí neustále fyzické tělo. Nepřetržitě vede útoky na fyzické srdce, a to mu klade odpor. Proč? Protože stavba fyzického těla zabrala už mnohem delší dobu v minulosti než ta ostatní těla. Fyzické lidské tělo je nejstarším článkem lidské bytosti a proto také nejdokonalejším. Celá řada dokonalejších bytostí už na něm pracovala. Všechno fyzické, smyslové, se vyvinulo z ducha, vypracovalo se z ducha ke své fyzické podobě. To první, co bylo z člověka ve fyzickém světě, byl zárodek lidského fyzického těla. Tenkrát ještě neexistoval ve fyzickém světě žádný zárodek těla éterického, těla astrálního nebo nositele Já“.

Všechno ve světě je ve vývoji, nejen člověk, ale i planeta jako naše Země. Jako člověk, tak i tato naše Země už prošla jinými planetárními vtěleními. První z nich nazýváme Saturnem, druhé Sluncem a třetí Měsícem. Přitom musíme odhlédnout od Měsíce dnešního, ten je pouhým zbytkem, pozůstatkem, struskou tohoto starého Měsíce.

Podívejme se teď, proč od starých dob je náš Měsíc nazýván „Měsícem“. Přitom si musíme vzpomenout, že dávání jmen nebylo u starých okultistů něčím náhodným, ale právě něčím hluboce významným. Jméno, dávané nějaké věci nebo bytosti, bylo organicky vždy spojeno s tím, co má vyjadřovat vlastní podstatu. Především planetární stav naší Země byl tedy starý „Měsíc“. Stavem ještě dřívějším bylo staré „Slunce“, ne však to dnešní, to je na ono staré Slunce vzpomínkou. A pak přichází až k onomu světovému tělesu, na které je dnes možné zpětně pohlédnout především jen okultními prostředky: je to „Saturn“, starý Saturn, o němž jsme už hovořili častěji. Načrtnu vám nyní tento starý Saturn v jeho vývoji. Přitom si

nejprve ujasníme, co ve smyslu okultisty jsou základní elementy našeho zevního světa. Ve starém okultismu se rozlišovaly čtyři elementy: země, voda, vzduch, oheň nebo teplo. Pro dnešního fyzika to už nemá pravého smyslu. Co dnešní věda nazývá elementem, to se už správně nekryje s tím, co pod tím rozumí okultista. Dnešní pojmenování „stav agregátu“ je asi stejného významu jako „element“. Okultista nazývá zemským nebo pevným vše, co je při dnešních teplotách na Zemi pevné: např. krystal křemene je při dnešních teplotních stavech pro okultistu „zemí“. Všechno kapalné, i kapalné kovy a tak dále jsou pro něho „vodou“, všechno plynné nazývá „vzduchem“. A to, na co pohlíží dnešní fyzik jako na stav složený ze tří agregátů, oheň, to je pro okultistu čtvrtý element. Víím moc dobře, že je to pro vědu něco opravdu děsného, když se oheň nepokládá za stav, ale za něco, co je rovnoprávné se zemí, s vodou nebo vzduchem. Směle si smíme v okultismu představit, že teplo je něčím, co je ještě jemnější substancí než ty druhé tři: země, voda, vzduch. Ze země, vody a vzduchu byste na Saturnu nenašli nic, tam bylo jen teplo nebo oheň. Kdybyste to tenkrát mohli jasnovidným pohledem sledovat, že byste si postavili do světového prostoru židli a pozorovali vývoj Saturnu, mohli byste učinit vjem pouze smyslem pro teplo, a to bylo nejprve jen teplem duševním. Ze všech bytostí, které jsou dnes na Zemi, byl na Saturnu jedině člověk; žádná říše minerální, ani rostlinná, ani zvířecí tam nebyla. Za dnešních poměrů potřebuje člověk tyto tři říše k své výstavbě, - v tehdejších stavuje nepotřeboval. Celý člověk byl takřka jen jako výtvarník tepelný. Jinak nic tu z člověka nebylo. Odmyslete si z dnešního člověka vše, co na něm fyzicky vnímáte, i vdechnutý vzduch, a neponechte z něho nic než to, co jím dnes proudí jako jeho dnešní teplota krve, ale tak utvářeno, jako byste dnes ten krevní systém omalovali: jen takoví lidé existovali na starém Saturnu, jinak nic. Nebeské těleso je pro okultistu jen skladbou bytostí. Také Země není ničím jiným než skladbou minerálních, rostlinných, zvířecích a lidských bytostí.

Vědomí starých saturnských lidí bylo už ve vývoji také. Bylo temné, ale obsáhlé. Dnešní jasné denní vědomí se stalo možným teprve na Zemi. Lidé na starém Saturnu měli velmi pozoruhodný stav temného vědomí. Jak víte, je člověk v bezvědomí už ve spánku. Ale vezměte si rostlinu, jen fyzickou rostlinu, bez bytostí za ní se skrývajících: zde máte stav spánku, který je spánkem ještě hlubším, bezesným. Rostlina je hluboce spící bytostí. A teď si myslete stav spánku, který je ještě hlubší, temnější, hluboké vědomí transu, a máte vědomí Saturnu. Znázorním vám to tím, že vám vylíčím určitý druh abnormálního stavu v dnešní době - u bytosti, jež zůstala pozadu v dřívějších, nyní tedy abnormálních poměrech - na jednom pozorovaném příkladě: Dívka, která až do osmnáctého roku svého života nikdy nepožila žádného alkoholu, byla jistou událostí svedena nalít do sebe rychle za sebou několik sklenic červeného vína. To způsobilo, vlivem jiných poměrů jejího organismu, takový dojem, že byla jako mrtvá. Pak ji dali do ruky tužku, a ona začala kreslit různé věci a psát k tomu názvy. Neměla žádného tušení o tom, co dělá. Byla jako stroj, neměla života, neměla vědomí. Když to, co tato dívka nakreslila, srovnáte s tím, co stojí v theosofických knihách o planetách a o tom, čím je dnes stavba světa a tak dále, pak shledáte, že co ta dívka napsala, je sice velmi pozoruhodná kosmologie, ale přesto s okultní kosmologií v něčem souhlasí. Ona byla ve stavu hlubším než je obyčejný spánek. Při tom stavuje taková bytost schopna vystoupit daleko, velice daleko ven nad Zemi ve svém temném obsahu vědomí a vyjádřit

kosmické věci. Okultista ví, že takové vědomí existuje ve fyzickém kameni. Temné a obsáhlé, je v kameni bez vlastního Já“ k tomu patřícího, a že ten kámen, kdyby mohl takto sebe přivést k vyjádření, učinil by to podobně. Daleké oblasti obsáhne toto vědomí, ale temně. Takové bylo vědomí lidí na starém Saturnu.

Saturn sám je bytostí, která si sama sebe neuvědomuje, lépe řečeno, měl nižší vědomí, které lze popsat tak, že v sobě nesl zrcadlový obraz celého kosmu, a že by byl s to umět to nakreslit. K pochopení něčeho takového musíme pozorovat ještě něco jiného. Zatímco tedy našel člověk na Saturnu místo, kde se mohl tvořit první základ pro jeho fyzické tělo, byl Saturn současně dějištěm, na němž se mohly vyvíjet i jiné bytosti, takové, které jsou dnes vysoko, velmi vysoko nad člověkem. Můžeme si to ujasnit na výroku, který pronesl egyptský mudrc k jednomu Řekovi: Vy Řekové zůstáváte přece stále velkými dětmi. Nic nevíte o největším mysterijním tajemství, že bohové byli kdysi lidmi! - Tyto bytosti nemají pak už zapotřebí vstoupit do fyzického bytí.

Člověk byl tedy na starém Saturnu jako druh minerálu, měl také vědomí jako minerál. Ale v lidském těle přebývaly bytosti, které jsou dnes vysoce povzneseny nad stupeň člověka. Jsou to „prapočátky“ neboli „archai“ neboli „duchové osobnosti“. Ti prožívali na Saturnu svůj stupeň lidství. Nebyli to lidé jako my dnes, jen použili lidského fyzického těla, aby se mohli postavit oproti světu k prožívání svého stupně člověka, vydobýt si vědomí Já“. Měly tedy tyto vznešené bytosti na Saturnu vědomí svého Já“, a lidské tělo potřebovaly jako vůz, který jim v zastoupení byl jako jejich tělesný příbytek. Určité bytosti pronikly tehdy lidské fyzické tělo a pronikaly je svými vlastnostmi, a člověk jim dnes děkuje za dvě věci. Jednak za vlohu, aby jednou se v něm mohl umístit nositel Já“. Byli to „duchové osobnosti“, kteří tenkrát dali lidskému tělu formu vycházející z jejich osobnosti. Za druhé však dali člověku také možnost vyvíjet sobectví. Působením „duchů osobnosti“ obdrželo lidské tělo jako v zárodku vlohu vyvíjet se jako svobodná bytost, současně však také vzdělávat v sobě své sobectví, egoismus. Potřeboval bych ne jednu jen přednášku nebo jeden cyklus, ale léta, kdybych vám chtěl popisovat všechny jednotlivosti.

Můžeme tedy pozorovat jen etapy, stupně, a je třeba si myslet sedm takových stupňů ve vývoji Saturnu, které jsou mezi sebou rozdílné.

U prvního stupně si musíte představit, že tu neexistovalo ještě nic z fyzického tepla, nýbrž to se teprve připravovalo. Existovala zde jen duševnost, duševní teplo, a teprve uprostřed saturnského vývoje bylo pak fyzické lidské tělo utvořeno z fyzické tepelné látky. Toto lidské tepelné tělo se potom na konci saturnského vývoje zase rozplývá. Máme sedm etap: tři předstupně, fyzický stupeň tepelný, a tři stupně sestupující; každý z těchto sedmi stupňů má zase sedm pod-oddílů, které však zde raději vynecháme a vrátíme se k nim až u vývoje Země. Dnešní theosofické knihy o nich mluví jako o okruzích a globech.

Chceme se však otázat: Odkud přišla substance, z níž bylo lidské tělo utvořeno? Vznešené duchovní bytosti to byly, které daly vyproudit své vlastní podstatě, daly jí zkanout dolů jako substanci pro fyzické lidské tělo: byli to „duchové vůle“ neboli „trůnové“, kteří přinesli oběť, když dali vyproudit své vlastní bytosti. Máme tedy na Saturnu „duchy vůle“ neboli „trůny“, poskytující substanci pro lidské tělo, pak „duchy osobnosti“, kteří to tělo během jejich stupně lidství obývají, a člověka samého jako fyzický zárodek. Vývoj Saturnu potom probíhá tak, že

je třeba si představit začátek, vyvrcholení a odliv. Pak to celé prochází pralájou. Můžeme si ten proces představit asi tak, jako u rostliny. Semeno se vloží do Země, shnije a svou formu pak zachraňuje do nového bytí. A jako je mezi první a druhou rostlinou mezistav, stav ukrytý, právě tak je tomu u planety. U ní se ten stav jmenuje pralája. Rozdíl je jen v tom, že rostlina vytváří opakování rostliny staré, kdežto planeta dosahuje potom vývoje vyššího. Její cesta je spirálovitá jako u člověka. Viditelný stav planety nazývá indická theosofie manvantara. U rostliny je to její vývoj nad Zemí. Tak i planety procházejí bytím zjevným a skrytým. To skryté se nazývá světový spánek.

Po tomto světovém spánku Saturnu, když z temnoty opět vystoupil do nové proměněné formy, pak to bylo „staré“ Slunce, jež nyní vzniklo. Rozdíl mezi Saturnem a Sluncem je ten, že v jejich středních stavech se tepelná substance Saturnu zhuстила ve stav vzdušný či plynný. Teplo si Slunce ponechává, ale k tomu vyvíjí ještě něco, vyvíjí vzduch, takže na Slunci máme teplo a vzduch. A ještě něco: Na Slunci nastává světlo. Saturn byl složený z temného tepla, druhá planeta, Slunce, je složena ze světla - plyn hoří - z tepelného éteru a vzduchu. Saturnem vstoupila do evoluce jednou provždy vložka k tomu, aby zde existoval zárodek k fyzickému lidskému tělu. Teď, na Slunci, přistupuje k tomu něco nového. Duchovními bytostmi je nyní do této substance jakoby vléváno éterické tělo: druhý stav planetární, v němž člověk dosáhl hodnoty rostliny. Je v něm život. Tímto včleněním éterického těla se ale také změnilo u člověka tělo fyzické. Nepodržuje vejčitou formu doby saturnské, ale je v sobě členěno. Je teď tepelným vejcem vibrujícím, vyzářujícím ve světelných útvarech a uhasínajícím, které má prohlubně. Éterickým tělem je nyní zpracováváno tělo fyzické.

Zatímco u Saturnu vylévali substancí fyzického těla sami ze sebe „trůnové“, jsou to nyní jiné bytosti, které k tomu dávají vyproudit substancí jako svou velkou oběť: Lidé, kteří procházeli na Měsíci svým stupněm lidství, to byli „andělé“, v křesťanské esoterice nazývaní „angeli“, v Indii také „lunární pitris (pitriové)“. Tito lidé měli jiné vědomí než lidé dnes. Jenže na „starém“ Měsíci existovaly také ještě jiné bytosti. Byli tam jistí archandělé, kteří se opozdili na Slunci a teď museli svůj stupeň lidství dohonit na Měsíci, pak tam byly bytosti, které dosáhly na Měsíci teprve stupně duchů osobnosti, tedy stupně lidství saturnského. Archandělé, kteří zůstali pozadu na Slunci, vytvářeli jako lidská těla tvory, kteří měli jen tělo fyzické a éterické. To byla pak říše pod lidmi, říše, která pokračovala na Zemi jako říše zvířat, jsou to předchůdci fyzických těl dnešního zvířecího světa. A takové bytosti, které na Měsíci měly dokonce jen tělo fyzické, to jsou předchůdci dnešní říše rostlin. Na „starém“ Měsíci tedy existovala říše lidská, zvířecí a rostlinná. Na Saturnu byla jen říše lidská, na Slunci říše lidská a zvířecí, a na Měsíci máme už říši lidskou, zvířecí a rostlinnou. Minerální říše je poslední z říší, které v celém kosmickém vývoji vznikly. Člověk je nejstarší říší v lidském vývoji, existoval už zde ještě dříve, než vůbec existovala Země. Na Zemi pak dostává ke svým třem tělům čtvrtý článek své bytosti, nositele „já“ (*jáství*).